

Foundations of Halacha 29.5 – The Kos for Havdalah

1. Gemara Pesachim 105b

Surely it was taught: He who enters his house on the termination of the Sabbath recites blessings over the while, the light and the spices, and then he recites Havdalah over the cup [of wine]. But if he has one cup only, he leaves it until after the meal and recites then all together after it. Thus we do not say, A religious duty is [more] precious at the proper time? – Said he to him, 'I am neither a self-pretended scholar nor a visionary [i.e., story-teller] nor unique [in this ruling], but I am a teacher and systematizer of traditions, and they rule thus in the Beth Hamidrash as I do; we draw a distinction between ushering the day in and ushering the day out: as for ushering the day in, the more we advance it the better, as we thereby show our love for it; but as for ushering the day out, we delay it, so that it may not be [appear] a burden upon us. You may infer eight things from this Baraitha: [i] He who recites Havdalah during the prayer must [also] recite Havdalah over the cup [of wine]; [ii] Grace [after meals] requires a cup [of wine]; [iii] the cup [of wine] for Grace demands a [minimum] standard; [iv] he who says a blessing [over anything] must partake thereof; [v] if he tastes it he renders it defective; [vi] even when one has tasted [food] he recites Havdalah;

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קה עמוד ב

והא תניא: הנכנס לביתו במוצאי שבת - מברך על היין, ועל המאור, ועל הבשמים, ואחר כך אומר הבדלה על הכוס. ואם אין לו אלא כוס אחד - מניחו עד לאחר המזון, ומשלושן כולן לאחריו. ולא אמרינן חביבה מצוה בשעתה! - אמר ליה: אנה לא חכימאה אנא, ולא חוזאה אנא, ולא יחידאה אנא, אלא גמרנא וסדרנא אנא, וכן מורין בבי מדרשא כוותי - שאני לך בין עיולי יומא לאפוקי יומא. עיולי יומא - כל כמה דמקדמינן ליה עדיף, ומחבבינן ליה. אפוקי יומא - מאחרינן ליה, כי היכי דלא ליהוי עלן כטונא. שמע מינה מיהא מתניתא תמני; שמע מינה: המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס ושמע מינה: ברכה טעונה כוס, ושמע מינה: כוס של ברכה צריך שיעור. ושמע מינה: המברך צריך שיטעום, ושמע מינה: טעמו פגמו, ושמע מינה: טעם מבדיל

2. Shulchan Aruch OC 296:1-3

1 (1) The /correct/ order for the Havdalah /blessing/ is: wine, spices, candle and Havdalah. The mnemonic for this is YaBNeH 1* One should be careful that the cup /of wine used for the blessing/ should not be (2) impaired [pagum]. 2

2 Havdalah is not said (7) over bread; however, (8) one may recite Havdalah over beer if it is a (9) *chamar medinah* (a popularly accepted drink). The same is true for other beverages – (10) except for water. *Gloss: It is (11) better to recite Havdalah over a cup of wine which is pagum than over beer. (...) (12) It is the customary practice to recite Havdalah over beer, and not over wine, on the night after the conclusion of Pesach because /beer/ is (13) more appealing /to the palate at that time/.* When Yom Tov falls on the night after Shabbos, when /aside from Havdalah/ there is /also an obligation to make/ Kiddush (which may be recited over bread), some /authorities/ maintain that, by way of the Kiddush, (14) Havdalah, as well, may be recited over /bread/. But others maintain that it is preferable to recite both the Kiddush and the Havdalah over beer. *Gloss: (15)) The first opinion is the correct one.*

3 If one has no wine, (16) as well as no beer or other beverages, some /authorities/ maintain that (17) he is permitted (18) to eat /without first reciting Havdalah/. Others maintain that if one expects (19) to have /any of the above beverages/ on the next day (20) he should not eat (21) until he recites Havdalah on the next day. If one has only one cup /of wine/ (22) and does not expect that he will have /any more/ on the next day, according to those

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת

סימן רצו

סעיף א

(א) סדר הבדלה: יין, בשמים, נר, הבדלה וסימנך יבנ"ה. וצריך ליזהר שלא יהא הכוס (ב) פגום.

סעיף ב

<ב> ואין מבדילין (ז) על הפת, אבל (ח) על השכר מבדילין * אם הוא (ט) חמר מדינה [א*] וה"ה לשאר משקין, (י) חוץ מן המים. הגה: (יא) ה וטוב יותר להבדיל על כוס פגום של יין, מעל שכר (אבודרהם). (יב) ו ונהגו להבדיל במוצאי פסח על שכר ולא על יין, <ג> משום (יג) דחביב עליו. וביו"ט שחל להיות במו"ש, שיש בו קידוש שהוא נאמר על הפת, י"א שאגב הקידוש (יד) מבדילין ג"כ עליו. וי"א שיותר טוב לומר הקידוש והבדלה שניהם [ב*] על השכר. (הגה: (טו) והסברא ראשונה עיקר).

סעיף ג

אם אין לו יין (טז) ולא שכר ושאר משקין, י"א (יז) ז שמותר לו (יח) לאכול וי"א שאם מצפה (יט) שיהיה לו למחר (כ) ח לא יאכל (כא) עד למחר שיבדיל. ואם אין לו אלא כוס אחד (כב) ט ואינו

<p>/authorities/ who maintain that Grace after Meals is required /to be made over a/ cup /of wine/, it is preferable that he eat before making Havdalah, recite Grace after Meals over /the cup/ and then make Havdalah over it, rather than /first reciting Havdalah over the cup and then having to/ recite Grace after Meals without a cup /of wine/. However, according to /those who maintain that /Grace after Meals/ need not /be made over/ a cup, one should not eat until he makes Havdalah. The above refers to a cup that contains only a precise <i>revi's</i> measure /of wine/ which has already been diluted /in water/ to its legally /acceptable limit/, in which case if he would add any more water to it, it would not be fit for drinking /as wine/. Otherwise, one should, in all opinions, recite Havdalah first, (23) drink some of it and then (24) add /enough water/ to it to complete the <i>revi's</i> measure, and recite Grace after Meals over it.</p>	<p>מצפה שיהיה לו למחר, מוטב שיאכל קודם שיבדיל ויברך עליו בהמ"ז ואח"כ יבדיל עליו, ממה שיברך ברכת המזון בלא כוס לדברי האומרים דבהמ"ז טעונה כוס. ולדברי האומרים דאינה טעונה כוס, לא יאכל עד שיבדיל. ומיירי שכוס זה לא היה בו אלא רביעית בצמצום, וכבר היה מזוג כדינו שאם היה משים בו מים יותר לא היה ראוי לשתייה, שאל"כ לד"ה מבדיל תחלה (כג) ושונה ממנו מעט (כד) ומוסיף עליו להשלימו לרביעית, ומברך עליו בהמ"ז.</p>
<p><u>Mishna Berurah</u> (23) Drink some of it. I.e., a melo logmav measure.</p>	<p>משנה ברורה סימן רצו ס"ק כג (כג) ושונה ממנו מעט - היינו [כג] כמלא לוגמיו:</p>
<p>3. <u>Shulchan Aruch OC 299:1,4</u></p> <p>1 It is forbidden to eat anything or even to drink wine — or other beverages except water — (1) from when it becomes dark until Havdalah is made. However, if one (2) sits down to eat (3) while it is still day and /then/ darkness sets in, (4) he need not stop /eating/ (or even drinking). (...) But if one (5) sits down to drink /while it was still day/ and /then/ it becomes dark, he must stop. (6) Some /authorities/ maintain that this refers only to /interrupting one's meal/ when it becomes /merely/ doubtfully dark, however, when it becomes definitely dark, even if one sat down to eat /while it was still day/ he must /stop eating,/ spread a cloth /over his bread/, make Havdalah and /only then/ complete his meal. <i>Gloss: Common custom follows the first opinion.</i></p> <p>4 In the ruling given /above in Par. 1/ that if one had been eating when it becomes dark, he need not stop /for Havdalah/, he /first/ completes his meal, (11) recites Grace after Meals (12) over a cup /of wine/ and then makes Havdalah over /that cup/. (13) If he has two cups, (14) he recites Grace after Meals over one and Havdalah over the other.</p>	<p>שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רצו</p> <p>סעיף א אסור לאכול שום דבר, או אפילו לשתות יין או שאר משקין חוץ ממים, * (א) א <א> משתחשך עד שיבדיל. אבל אם היה (ב) יושב ואוכל (ג) מבעוד יום וחשכה לו, (ד) ב א"צ להפסיק (אפילו משתייה) (ב"י). ואם היה (ה) יושב ושונה וחשכה לו, * צריך להפסיק. (ו) ג <ב> ו"א דה"מ בספק חשיכה, אבל בודאי חשיכה אפילו היה יושב ואוכל פורס מפה ומבדיל וגומר סעודתו. הגה: והמנהג פשוט כסברא הראשונה.</p> <p>סעיף ד כשהיה אוכל וחשכה, שאמרנו שא"צ להפסיק, גומר סעודתו (יא) ז ומברך בהמ"ז (יב) על הכוס ואח"כ מבדיל עליו, (יג) ואם יש לו שני כוסות, * (יד) מברך בהמ"ז על אחד ומבדיל על אחר.</p>
<p><u>Mishna Berurah</u> (14) He recites Grace after Meals. It is /also/ permitted to drink of the cup even though it is before Havdalah, since the Grace after Meals cup is related to the meal. But all this is for someone who is always careful to recite Grace after Meals/ over a cup. However, one who sometimes says Grace without a cup, because he relies on those Poskim who hold that there is no requirement of a cup for Grace after Meals, may not drink then, before Havdalah, from the Grace after Meals cup. [M.A. and other Acharonim] The Ch.A. writes that this refers only to where it is already definitely dark. However, if it is /only/ doubtfully dark, it would seem that even one who is not always careful to recite the Grace /after Meals/ over a cup may drink from the Grace after Meals cup.</p>	<p>משנה ברורה סימן רצט ס"ק יד</p> <p>(יד) מברך בהמ"ז - ומותר [כג] לשתות מהכוס אף שהוא קודם הבדלה דכוס של בהמ"ז שייך לסעודה. וכ"ז למי שנזהר תמיד לברך על כוס אבל למי שמברך לפעמים בלא כוס לפי שסומך על הפוסקים שס"ל דאין בהמ"ז טעונה כוס אסור לו לשתות עתה מהכוס של בהמ"ז קודם הבדלה [מ"א וש"א] וכתב הח"א דזה דוקא אם הוא כבר ודאי חשיכה [כד] אבל אם הוא ספק חשיכה נראה דיכול לשתות מכוס של בהמ"ז אף מי שאינו נזהר תמיד לברך על הכוס:</p>